

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии шӯрои якдафъаинаи диссертациони 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи номзади Назарзода Фирдавс Хоркаш дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии рағғани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 05.18.06 – Технологияи чарбҳо, рағғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриетию ороишӣ.

Комиссияи экспертӣ дар ҳайати Давлятназарова З.Б. – доктори илмҳои биология; Юлдашев З.Ш. – доктори илмҳои техникӣ, х.к.и.; Мирзозода Г.Х. – номзади илми техникӣ, дотсент, ки тибқи банди 56 Низомномаи шӯрои диссертационӣ ва бандҳои 57-60 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори шӯрои диссертационӣ (Суратчаласаи № 3 аз 8 октябри соли 2024) тасдиқ шудааст, диссертатсияи пешниҳоднамудаи Назарзода Ф.Х.-ро дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии рағғани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 05.18.06 – Технологияи чарбҳо, рағғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриетию ороишӣ дида баромада, ба чунин хулоса омаданд:

1. Муҳимияти мавзӯ. Таъмини амнияти озуқаворӣ аз ҷумлаи ҳадафҳои афзалиятноки стратегияи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Дар ин бобат баҳри расидан ба ҳадафҳои, ки ба беҳтаршавии зиндагии сокинони кишвар мусоидат мекунанд, тадбирҳои зиёде андешида мешавад. Пешрафти истеҳсолоти кишоварзӣ омили муҳимтарини таъмини амнияти озуқаворӣ кишвар муайян шудааст.

Ба ин мақсад масъалаҳои истифодаи оқилонаи замин, баланд бардоштани ҳолати мелиоративӣ ва ҳосилнокии он, содироти меваю сабзавот, сохтмони корхонаҳои истеҳсолӣ, рушди технологияи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, парвариши навҳои нави растанӣ, мубориза бар зидди ҳашароти

зараррасон, рушди боғу тоқпарварӣ, чорводорӣ ва техникаи кишоварзӣ аз ҷумлаи вазифаҳои аввалиндараҷаи ниҳодҳои марбута ҳисоб шудаанд.

Тибқи таҳлилҳои олимон, самти истифодашавии саноатии ҳамагуна рағани растанӣ дар асоси таркиби химиявӣ ва хосиятҳои органолептикии он муайян карда мешавад. Аз ҳамин лиҳоз, омӯзиши таркиби химиявии рағанҳои, ки дар бораи таркиб ва хосиятҳои химиявии онҳо дар сарчашмаҳои илмӣ маълумотҳои зарурӣ дида намешаванд, яке аз мавзӯҳои ниҳоят муҳим барои илм ва истеҳсолоти ҷаҳонӣ ба ҳисоб меравад.

Дар ин васила, метавон гуфт, ки дар доираи истифодабарии рағандҳои истеҳсолот ва саноат аксар намудҳои рағани растанӣҳо вобаста ба хусусиятҳои органолептикӣ ва таркиби кимиёвии онҳо муайян месозанд ва бо ин назардошт, омӯзиши таҳқиқи намуду навҳои муҳталифи рағанҳои растанӣ барои истеҳсолот хеле муҳим, аҳамиятнок ва саривақтӣ дониста мешавад.

2. Мақсади таҳқиқот ин вариантҳои оптималии ҷудо намудани раған ва липидҳои таркиби тухми зағир, идентификатсия намудани таркиби химиявӣ, муайян намудани муҳимтарин нишондиҳандаҳо ва хосиятҳои физикию химиявии намунаҳои таҳқиқшавандаи раған ва липидҳои тухми зағир, инчунин коркарди технологияи нав ва муфиди ҳосил намудани концентрати кислотаҳои калонмолекулаи ҷарбӣ ба ҳисоб меравад.

3. Барои ноил шудан ба мақсад дар кори диссертатсионӣ вазифаҳои зерин мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд:

- таҳқиқи вариантҳои оптималии ҷудо намудани рағани баландсифат аз таркиби тухми зағир;

- муайян намудани нишондодҳои физикию химиявии рағани тухми зағир аз қабилҳои зичӣ, ҳарорати лахтабандӣ, ҳарорати гудозиш, часпакӣ, ҳарорати таҷзияшавӣ, адади кислотагӣ, адади собуннокӣ, адади эфирӣ, адади йодӣ ва ғайра;

- таҳқиқи илмии ҷувози махсус барои ҷудо намудани раған аз таркиби тухми зағир;

- омӯзиш ва идентификатсияи таркиби химиявии пайвастагиҳои рағани тухми зағир;

- таҳқиқи технологияи тарзҳои муосири муайянсозии кислотаҳои калонмолекулаи чарбӣ дар таркиби рағани зағир;

- омӯзиши хосиятҳои физикӣ ва химиявии рағани тухми зағир ва коркарди технологияи ҳосил намудани концентрати кислотаҳои калонмолекулаи чарбӣ дар асоси липидҳои таркиби тухми зағир.

4. Навгонии илмӣ диссертатсия:

- бо роҳи таҳлилу таҳқиқи озмоишгоҳӣ ва истифодаи амалӣ бо фарогирии технологияи муосир таҳлилу таҳқиқи ҷузъӣ ва муайянкунии усулҳои озмоишгоҳӣ - таҳлилии рағани тухми зағир, ки парваришу истеҳсоли он дар шароити Тоҷикистон ба роҳ монда шудааст, бори аввал омӯхта шуд;

- дар рафти пажӯҳиш ва таҳқиқотҳои гузаронидашуда технологияи ҷудо намудани раған аз тухми зағир бо истифода аз ҷувози махсуси худсоз, ки суръати кори ҳаракати дастгоҳро танзим мекунад, илман асоснок карда шуда, хати технологӣ ва хусусиятҳои рағани ҳосилшуда муайян карда шуд;

- технологияи нави ҳосил намудани концентрати кислотаҳои калонмолекулаи чарбӣ дар асоси липидҳои таркиби тухми зағир коркардгардида, ҷанбаҳои физикию химиявии технологияи коркардгардида омӯхта шуд.

5. Нуқтаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

- коркардҳои технологӣ оид ба дарёфти вариантҳои оптималии ҷудо намудани рағани зағир аз таркиби тухми ин растанӣ;

- муайян намудани компонентҳои асосии таркиби рағани тухми зағир бо истифода аз усули хроматографӣ ва спектрометрӣ;

- технологияи ҷудо намудани раған аз тухми зағир бо истифода аз ҷувози махсуси худсоз;

- натиҷаҳои таҳлили эксперименталии таҳқиқи таркиби химиявии компонентҳои асосии раған ва липидҳои тухми зағир бо усулҳои мухталиф;

- натиҷаҳои коркарди технологияи нави ҳосил намудани концентрати кислотаҳои калонмолекулаи чарбӣ дар асоси липидҳои таркиби тухми зағир.

6. Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ. Шарҳу таҳлил ва истифодаи дурусти адабиёти илмӣ, гузориши вазифаҳои таҳқиқи мавзӯ ва ба ҳадаф расонидани онҳо, дар шароити озмоишгоҳӣ бо истифодаи таҷҳизоти муосир ва дар асоси дастурҳои методи илмӣ баргузор намудани пажӯҳишу таҳқиқи таҷрибавӣ ва саҳроӣ, таҳлили чандҷонибаи натиҷаҳои ҳосилшудаи илмӣ-тадқиқотӣ, хулосабарорӣ ва ҷамъбасти сохту мазмуни рисолаи илмӣ аз ҷумлаи амалҳои доништа мешаванд, ки саҳми муаллифро дар иҷрои таҳқиқоти илмӣ ташкил менамоянд.

7. Интишори натиҷаҳои диссертатсия. Дар доираи таҳқиқи рисола 17 мақолаву кори илмӣ, аз ҷумла, мулоҳизаҳои илмӣ, фишурдаҳо, дастурҳои методӣ, санадҳои асосноки татбиқшуда ва натиҷаҳои амалии ихтироот нашр гардидаанд. Аз ин номгӯй, 8 мақолаҳои таҳлилии илмӣ дар нашрияҳои расмӣ тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 1 нахустпатент барои ихтироъ, 1 санади татбиқӣ дар истехсолот, 1 дастури таълимӣ, 4 тезису фишурдаи мақолаҳо ва 2 мақола дар нашрияҳои байналмилалӣ омода намуда, ба таъб расидаанд.

8. Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 05.18.06

1. Мавзӯи диссертатсияи иҷрошуда бо мазмуну шарҳи формулаи шиносномаи ихтисоси 05.18.06 - технологияи чарбҳо, рағанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриетию ороишӣ ва соҳаҳои таҳқиқот мувофиқат мекунад.

Соҳаҳои таҳқиқот: назария ва методҳои таҳқиқоти таркиби кимиёвӣ ва ҳосиятҳои ашёи хоми растаниҳои рағандор ва маҳсулоти истехсолшуда аз коркарди он; коркарди технологияи муосир барои истихроҷи гирифтани раған аз ашёи хоми растани ва ташкили хати технологияи ватании коркарди раған ва чарбҳо мебошад.

2. Диссертатсия ба талаботи муқаррарнамудаи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад. Он фарогири

масъалаҳое мебошад, ки барои рушди илми соҳаи хӯрокворӣ дар Тоҷикистон муҳим арзёбӣ мегарданд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, натиҷаҳо ва нуктаҳои навини илмии барои ҷимоя пешниҳодшуда, саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашр намудаи доктараби дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникаи фароғири мазмуну муҳтавои умумии диссертатсия мебошад.

3. Дар таҳқиқоти диссертатсионии Ф.Х. Назарзода истифодаи мавод бидуни иқтибос ба муаллиф мавҷуд набуда, ҳамаи сарчашмаҳои истифодашуда бо ишора ба муаллиф тавассути иқтибос ба расмият дароварда шудаанд, ки аз рӯи шудани банди 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ гувоҳӣ медиҳад.

Муҳимияти таҳқиқ, навгониҳои илмӣ, усулиҳои илмии таҳқиқ аҳамияти назариявӣ амалии диссертатсияро ба назар гирифта, комиссия ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи номзадии Назарзода Ф.Х. дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии рағани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” тадқиқоти ба итмомрасидаи комил буда, ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст.

4. Тибқи банди 61-и Низомномаи Шурои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, комиссия пешниҳод менамояд:

- Диссертатсияи Назарзода Фирдавс Хоркаш дар мавзӯи “Чудокунӣ ва таҳқиқи таркиби химиявии рағани тухми зағир (*Linum usitatissimum*)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникаи аз рӯи ихтисоси 05.18.06 – Технологияи ҷарбҳо, рағанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриетию ороишӣ дар Шурои диссертатсионии 6D. ҚОА-050 назди Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон барои ҷимоя **қабул карда шавад.**

Муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсия, шахсони зерин таъйин карда шаванд:

- доктори илмҳои кимиё, профессор, сарҳодими илмии озмоишгоҳи кимиёи пайвастагӣҳои фаромолекулавии Институти кимиёи ба номи

В.И.Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон - **Муҳиддинов
Зайниддин Қамарович;**

- номзади илмҳои техникӣ, и.в. дотсенти кафедраи технологияи истеҳсоли
маводи хӯрокаи Донишгоҳи технологии Тоҷикистон - **Тураева Гулноз
Нормаматовна.**

Ба сифати **Муассисаи тақриздиханда** – Институти зироаткории
Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Барои нашри эълон оид ба ҳимояи минбаъда ва ҷойгир намудани
автореферати диссертатсия дар сомонаи Комиссияи олии аттестатсионии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамзамон барои ҷопи
автореферати диссертатсия бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои биологӣ

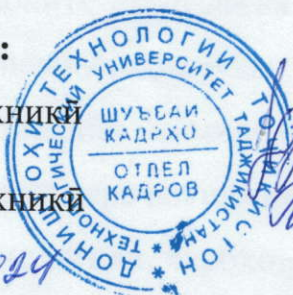

Давлятназарова З.Б.

Аъзоёни комиссия:

доктори илмҳои техника

номзади илмҳои техника

Юлдашев З.Ш.

Мирзозода Г.Х.

19.10.2024